

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสาเหตุและวิธีป้องกันการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งหมายรวมถึง สิ่งตีพิมพ์ทุกชนิดที่ห้องสมุดจัดหามาเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนิสิตนักศึกษา ทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาที่ เข้าใช้ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยปิตของรัฐที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 8 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ซึ่งในปีการศึกษา 2533 มีนักศึกษาเป็นสมาชิกห้องสมุดกลางทั้งสิ้น 56,222 คน ผู้วิจัยได้ใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ของ Taro Yamane โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนร้อยละ ± 5 (ประคอง กรรณสูต, 2525: 15) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยจำนวน 884 คน จำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อ สมาชิกห้องสมุดแต่ละแห่งดังนี้ (ตารางที่ 2)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อสมาชิกห้องสมุดแต่ละแห่ง

ห้องสมุด	จำนวนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกห้องสมุด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	12,391	195
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	13,929	219
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	10,903	171
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	3,787	60
ห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ	3,728	59
กองห้องสมุด สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง	3,658	57
สำนักห้องสมุดและบรรณสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	2,928	46
สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ	4,898	77
รวม	56,222	884

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษา ต่อสาเหตุ ลักษณะและวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ตลอดจนวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งอาศัยข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ดูแลห้องสมุดที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นต่อการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ประกอบด้วยคำถาม 2 ข้อใหญ่คือ

1. คำถามเกี่ยวกับสถาบันที่ผู้ตอบแบบสอบถามกำลังศึกษาอยู่โดยเป็นคำถามแบบเลือกตอบ ตัวเลือกประกอบด้วยชื่อมหาวิทยาลัยปิดของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 8 แห่ง

2. คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ซึ่งแบ่งเป็นสาเหตุใหญ่ ๆ 3 สาเหตุ และกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.1 สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ประกอบด้วยข้อเลือกทั้งสิ้น 16 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 17 ข้อ

2.2 ลักษณะการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ประกอบด้วยข้อเลือกทั้งสิ้น 5 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 6 ข้อ

2.3 ทศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ประกอบด้วยข้อเลือกทั้งสิ้น 11 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 12 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความมากน้อยของความคิดเห็น โดยกำหนดค่าเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วยคำถาม 2 ข้อใหญ่ คือ

1. คำถามเกี่ยวกับลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด จำนวน 5 ข้อและคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 6 ข้อ

2. คำถามเกี่ยวกับวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด จำนวน 12 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 13 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาคิดว่าจะได้ผลในระดับต่าง ๆ โดยกำหนดค่าเป็น 5 ระดับ คือ ดีที่สุด ดี ปานกลาง น้อย ไม่ดี ประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อใหญ่คือ

1. คำถามเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จำนวน 14 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 15 ข้อ

2. คำถามเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากลักษณะการเรียนการสอน จำนวน 4 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 5 ข้อ

3. คำถามเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ซึ่งมีสาเหตุจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด จำนวน 9 ข้อ และคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ รวมเป็น 10 ข้อ

4. คำถามแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด จำนวน 1 ข้อ

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (Pretest) กับนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลจำนวน 88 คน โดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาคณะดังกล่าว 88 คนแรกที่เข้าใช้ห้องสมุดคณะในวันที่ 26 กันยายน 2534 และรอรับคืนในวันเดียวกัน

ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามโดยแบบสอบถามตอนที่ 1 จัดกลุ่มสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดเป็นกลุ่ม ได้แก่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ลักษณะการเรียนการสอน และ ทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เพิ่มคำว่า โปรดตอบทุกข้อไว้ที่คำชี้แจง พร้อมทั้งขีดเส้นแนวนอนไว้ในช่องให้ทำเครื่องหมายเพื่อความสะดวกแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และสะดวกในการประมวลผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการหรือหัวหน้าห้องสมุด (ตามชื่อตำแหน่งแต่ละห้องสมุด) ทั้ง 8 แห่ง เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาในห้องสมุด

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม (ภาคผนวก) แก่นักศึกษาของสถาบันที่เข้าใช้ห้องสมุด และรอรับคืน ในวันที่แจกแบบสอบถามนั้น โดยวิธีเดินแจกและเก็บแบบสอบถามตามโต๊ะอ่านพร้อมทั้งทำกล่องรับแบบสอบถามคืนที่ประตูทางออกของห้องสมุดด้วย เพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนตามจำนวนที่กำหนดไว้ จึงได้แจกแบบสอบถามเกินกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ร้อยละ 10 ทุกแห่ง เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนตามจำนวนที่กำหนดไว้แล้วจะแยกส่วนที่ได้รับภายหลังไว้ต่างหากเพื่อใช้แทนแบบสอบถามที่ได้รับก่อนและไม่สมบูรณ์ หากแบบสอบถามที่ได้รับก่อนสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว

ส่วนที่เหลือจะไม่ใช่ (ในการเก็บข้อมูลพบว่าแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์มีจำนวนค่อนข้างน้อย ดังนั้นแบบสอบถามส่วนที่ได้รับภายหลังจึงนำมาใช้แทนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น)

ในการแจกและเก็บแบบสอบถามในห้องสมุดแต่ละแห่งจะทำเสร็จภายในวันเดียวเพื่อป้องกันการได้กลุ่มตัวอย่างซ้ำ โดยใช้เวลาในการแจกและเก็บแบบสอบถามดังนี้

วันที่แจกและเก็บแบบสอบถาม			ห้องสมุด
19 ธันวาคม	2534	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	
20 ธันวาคม	2534	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
23 ธันวาคม	2534	หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
24 ธันวาคม	2534	ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ	
25 ธันวาคม	2534	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
26 ธันวาคม	2534	สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	
27 ธันวาคม	2534	กองห้องสมุด สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง	
6 มกราคม	2535	สำนักห้องสมุดและบรรณสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้แปลงคำตอบในแบบสอบถามเป็นตัวเลข เพื่อเตรียม
ลงรหัสในแบบฟอร์มการลงรหัส (Coding Form) จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยเครื่อง
ไมโครคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ (Statistical
Package for the Social Sciences / Personal Computer Plus (SPSS / PC⁺))
สถิติที่ใช้ได้แก่

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นต่อการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ใช้การหา ความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ใช้การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ใช้การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาประกอบตารางในบทที่ 4

การสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยจากการพรรณนาประกอบตารางพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป โดยการเขียนรายงานในบทที่ 5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย